

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 102004/B/2022/36124048425639940

**VÝZNAM A STRATÉGIA EURÓPSKEHO
JEDNOTNÉHO TRHU**

Bakalárska práca

2022

Patrik Putyera

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA**

**VÝZNAM A STRATÉGIA EURÓPSKEHO
JEDNOTNÉHO TRHU**

Bakalárska práca

Študijný program: podnikanie v cestovnom ruchu a službách

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra cestovného ruchu

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Dana Benešová, PhD.

Bratislava, 2022

Patrik Putyera

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som celú záverečnú prácu na tému Význam a stratégia európskeho jednotného trhu vypracoval samostatne, s použitím uvedenej literatúry pod vedením doc. Ing. Dana Benešová, PhD.

Bratislava, 20.04.2022

.....

Patrik Putyera

PodĎakovanie

Touto cestou by som sa chcel poďakovať vedúcej záverečnej práce, doc. Ing. Dana Benešovej, PhD., za odbornú spoluprácu, trpezlivosť a cenné rady pri vypracovaní záverečnej práce

Patrik Putyera

ABSTRAKT

PUTYERA, Patrik: *Význam a stratégia európskeho jednotného trhu*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; názov katedry. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Dana Benešová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2022, 45 s.

Záverečná práca je vypracovaná na tému Význam a stratégia európskeho jednotného trhu. Cieľom záverečnej práce bolo zistiť implementáciu opatrení európskeho jednotného trhu vo vybraných krajinách EÚ a ich ekonomické dôsledky. Jednotlivé časti záverečnej práce boli zamerané na charakteristiky jednotného trhu, strategické ciele Európskej únie a súčasný stav a vývoj ekonomických oblastiach významného cieľa digitálnej transformácie. Výsledkom riešenia danej problematiky je identifikácia dôvodov budovania jednotného trhu a charakteristika aktuálneho stavu digitálnej transformácie v krajinách V4.

Kľúčové slová: jednotný trh, strategické ciele EÚ, digitálna transformácia,

ABSTRAKT

PUTYERA, Patrik: *The importance and strategy of European single market*. –University of Economics in Bratislava. Faculty of Commerce, Department of Services and Tourism. – Supervisor of final thesis: doc. Ing. Dana Benešová, PhD. – Bratislava: OF EU, 2022, 45 p.

The final work is developed on the topic The importance and strategy of the European single market. The final work aimed to determine the implementation of the European single market in selected EU countries and their economic consequences. The individual parts of the final work were focused on the characteristics of the single market, the strategic goals of the European Union and the current state and development of economic areas of the important goal of digital transformation. The result of solving this problem is the identification of the reasons for building a single market and the characteristics of the current state of digital transformation in the V4 countries.

Key words: European single market, strategic goals of the EU, digital transformation

Obsah

ÚVOD	9
1. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	10
1.1. HISTORICKÝ VÝVOJ JEDNOTNÉHO TRHU V EURÓPE	10
1.2 PRIORITY JEDNOTNÉHO TRHU	15
1.2.1 <i>Voľný pohyb tovaru</i>	16
1.2.2 <i>Voľný pohyb osôb a služieb</i>	18
1.2.4 <i>Voľný pohyb kapitálu</i>	19
1.3 STRATÉGIE EURÓPSKEJ ÚNIE	20
1.3.1 <i>Lisabonská stratégia</i>	20
1.3.2 <i>Stratégia Európa 2020 a Digitálna agenda pre Európu</i>	23
1.3.3 <i>Plán obnovy EÚ</i>	28
2. CIEĽ PRÁCE	30
3. METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA	30
3.1 CHARAKTERISTIKA OBJEKTU SKÚMANIA	30
3.2 SPÔSOB SPRACOVANIA A ZÍSKANIA ÚDAJOV	31
4. VÝSLEDKY PRÁCE	32
4.1 VYUŽITIE IKT V DOMÁCNOSTIACH JEDNOTLIVCAMI	32
4.2 VYUŽITIE IKT V PODNIKoch	35
4.3 DIGITÁLNE ZRUČNOSTI V SPOLOČNOSTI	38
5. DISKUSIA	41
ZÁVER	43
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	44

Úvod

Postupný vývoj ekonomickej a politickej spolupráce európskych štátov viedol k tomu, že dnešná Európska únia je na najvyššej úrovni zo všetkých ekonomických integrácií štátov na celom svete. Dôležitým výsledkom tejto spolupráce je spoločný jednotný trh, ktorý sa stal významnou súčasťou ekonomického napredovania členských štátov. V záujme spoločného rozvoja je potrebné vytvoriť koherentné stratégie na zabezpečenie rozvoja potrebných sektorov v danom časovom rámci a stanoviť si spoločné ciele. Na dosiahnutie týchto cieľov si jednotlivé štáty EÚ majú implementovať normy, ktoré sú sformulované spoločnými nadnárodnými inštitúciami s cieľom zabezpečenia rastu v hospodárskej, obchodnej, sociálnej alebo právnej oblasti.

Úlohou mojej práce je určenie najdôležitejších momentov procesu vybudovania jednotného trhu a jeho význam pre členských štátov EÚ. Najväčšie zmeny našej doby spočívajú v možnostiach digitalizácie v kľúčových ekonomických oblastiach. Jeden zo stanovených cieľov aktuálnej európskej stratégie je digitálna transformácia v určitých ekonomických sektoroch, preto cieľom mojej práce je zistiť minulé, aktuálne priority spoločného trhu a identifikovať vývoj ako aj súčasný stav procesu digitalizácie európskeho jednotného trhu.

Zámerom tejto práce je poukázať na význam zabezpečenia spoločných európskych záujmov z hľadiska vzájomného vývoja a význam príležitostí, ktoré ponúka digitalizácia, podporené relevantnými údajmi. Digitálna transformácia je nevyhnutná časť nielen vývoja v ekonomických oblastiach, ale aktuálne procesy digitalizácie tvoria bežné zmeny aj v našom každodennom živote. Na základe aktuálnosti tejto témy ako aj na základe záujmu a vedomostí autora o politické a ekonomické problémy v Európe, som sa rozhodol vytvoriť túto prácu.

V prvej časti práce sú vymedzené základné, dosiahnuté ciele počas historického vývoja vzájomnej integrácie medzi členskými štátmi európskej integrácie, základné charakteristiky vybudovaného jednotného trhu v Európe a hlavné ukazovatele v prioritných oblasti strategii Európskej únie.

V druhej časti na základe získaných údajov, ktoré sú zbierané s pomocou takých ukazovateľov, ktoré sú súčasťou v kľúčových oblastiach indexov DESI, sme identifikovali ako pokročila digitálna transformácia v krajinách V4.

1. Súčasný stav riešenej problematiky

1.1. Historický vývoj jednotného trhu v Európe

Po druhej svetovej vojny bol celý európsky kontinent zdevastovaný, II.svetová vojna a finančná kríza mali negatívny vplyv aj na ekonomiky jednotlivých štátov v Európe. Vďaka dôsledkom hospodárskej situácie vo všetkých sektoroch, vznikali rôzne názory a myšlienky o tom, ako by mohli nové situácie vyriešiť, obnoviť ekonomiku a zabezpečiť mier na starom kontinente. Aktivita hnutia pod vedením Winstona Churchilla viedla k tomu, že 7.mája 1948 bola zvolaná konferencia do Haagu, s cieľom diskutovať o novej predstave budúcnosti Európy, predovšetkým o názoroch federalistov. V prvej fáze európskeho integračného procesu hrala dôležitú úlohu Veľká Británia, na základe jej dobrých vzťahov medzi USA a štátmi Commonwealthu, hlavne v hospodárskych otázkach sa snažili uplatniť ich medzivládny princíp, na druhej strane o vytvorenie integračného zoskupenia záujem nemali. V júni 1947 v Spojených štátoch amerických vytvorili Marshallov plán obnovy s cieľom obnoviť hospodárstvo v Európe, a to tak, že s pomocou ich špecifických podmienok pre využitie finančných a materiálnych prostriedkov, vytvorili predpoklady voľnejšieho obchodu medzi európskymi štátmi. Za účelom aby podporované krajiny tie podmienky dodržiavali, vznikla Organizácia pre európsku hospodársku spoluprácu (OEEC), ktorá bola predchodcom dnešnej Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Ďalšou významnou medzištátnou spoluprácou bolo aj založenie Severoatlantickej aliancie (NATO) medzi desiatimi západoeurópskymi štátmi, Kanadou a USA a to z bezpečnostných.¹

V roku 1950 sa európske národy ešte stále snažili prekonať skazu spôsobenú druhou svetovou vojnou, ktorá sa skončila už pred piatimi rokmi. Napriek tomu vznikla snaha o vytvorenie užšej integrácie medzi európskymi štátmi, ktorá bola však neúspešná. Všetky západoeurópske vlády boli za to, že sa musia brániť proti hrozbe prípadného ďalšieho vojnového konfliktu a dospeli k záveru, že spojenie produkcie uhlia a ocele by urobilo vojnu medzi historickými rivalmi Francúzskom a Nemeckom nie len nemysliteľnou, ale aj materiálne nemožnou. Pre vytvorenie tejto deklarácie, francúzska vláda navrhla plán bývalého ministra zahraničných vecí Roberta Schumana, ktorý pochádzal z oblasti Alsaska z národnostne zmiešaného územia, pod názvom Schumanov plán. Tento projekt vypracoval

¹ LIPTÁKOVÁ, Ludmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

Jean Monnet a navrhoval, aby francúzsko-nemecká produkcia uhlia a ocele, ako celok podliehala spoločnému Vysokému úradu, v rámci vytvorenej organizácie, ktorá je otvorená účasti ostatných krajín západnej Európy. Zlúčenie výroby uhlia a ocele malo zabezpečiť vytvorenie spoločných základov pre hospodársky rozvoj ako prvý krok vo federalizácii Európy a zároveň zmení k lepšiemu aj osudy tých regiónov, ktoré boli najviac postihnuté vojnovým konfliktom.²

Nový plán zo strany Francúzska v Nemecku privítali pozitívne a optimistickú reakciu obdržal aj z ďalších západných štátov. Na základe tohto plánu vznikla 18. apríla 1951 v Paríži dohoda medzi zakladajúcimi štátmi, ktoré boli Francúzsko, Nemecko, Holandsko, Belgicko, Luxembursko a Taliansko. Tieto štáty podpísali Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva pre uhlie a oceľ, ktorá sa stala právoplatnou od 27. júla 1952 a bola platná až do roku 2002. Podpísaním tejto zmluvy európske štáty urobili prvý krok v integračnom procese. Z hospodárskeho hľadiska vytvorenie nového spoločného trhu s uhlím a oceľou zvýšilo produkciu a viedlo k hospodárskemu rastu v každých členských štátoch, takže prvé výsledky ekonomickej integrácie v Európe boli pozitívne. V krátkom období po podpísaní Parížskej zmluvy význam výrobkov spoločného trhu klesal, tým pádom aj rapidný hospodársky rast začal stagnovať. Význam integračného procesu sa sústredil na sektor energetiky, dopravy a poľnohospodárstva. Dohoda o rozšírení európskej organizácie vznikla už v roku 1955 medzi členskými štátmi a ostatnými krajinami, ktoré sa tiež zapojili do diskusie a 27. marca 1957 predstavitelia ESUO podpísali v Ríme dve zmluvy. Prvou bola Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre jadrovú energiu (EURATOM) a táto zmluva bola významná z hľadiska energetiky. Zámerom tejto zmluvy bolo rozšírenie oblasti spoločného trhu po poklese dopytu uhlia a ocele a vytvorenie nového trhu medzi členskými štátmi a to s jadrovými materiálmi. Ďalším faktorom bolo tiež, aby bolo zabezpečené mierové využitie tých materiálov. Časom sa v tejto oblasti hospodárstva viac presadzovali národné záujmy členských štátov, preto sa táto zmluva nestala základom budúceho rozvoja integrácie.³

Ďalšia paralelne podpísaná zmluva v Ríme je Zmluva o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS), ktorú uzatvorili s cieľom, aby sa prostredníctvom obchodu usilovali o integráciu a hospodársky rast. Tá dohoda už vytvorila spoločný trh

² EUROPEAN UNION. Schuman declaration May 1950 [online]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_en

³ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

založený na voľnom pohybe tovarov, služieb, osôb a kapitálu, na ktorom sa členské štáty dohodnú na postupnom zosúladzovaní svojich hospodárskych politík. Zaviedli spoločnú poľnohospodársku, obchodnú a dopravnú politiku. S právoplatnosťou zmluvy vytvorili aj jednotný hospodársky priestor s voľnou súťažou medzi spoločnosťami. Zmluva stanovuje základné podmienky upravujúcich obchod s výrobkami a službami a spoločné clo na dovoz tovarov a služieb z tretích krajín. Prvky tejto hospodárskej politiky už nie sú riadené na národnej úrovni a odlišuje colnú úniu od obyčajného združenia voľného obchodu. Snažili sa, aby na základe colnej únie postupne vybudovali ešte vyšší a komplexnejší stupeň ekonomickej integrácie. V prípade potreby umožnil vytvorenie ďalších spoločných politík v rámci zoskupenia, aké sú environmentálna, priemyselná, sociálna a regionálna politika. Vďaka oveľa jednotnejšiemu názoru o právomocí nadnárodných rozhodujúcich inštitúciách sa zriadili nové inštitúcie, tým pádom de facto vyhlásením EHS, bolo založené predchodené, integračné zoskupenie dnešnej Európskej únie.⁴

Po úspešných integračných procesoch s cieľom vytvorenia spoločného trhu v Európe, prišla stagnácia ďalšieho vývoja. Postupným vytvorením jednotného trhu v rámci Európy európske štáty vytvorili na základe ekonomickej spolupráce najhlbšiu hospodársku integráciu na celom svete. Prvý stupeň ekonomickej integrácie je pásmo voľného obchodu, pri ktorom členovia zrušia clá a iné kvantitatívne obmedzenia medzi sebou, aktuálne dohody sa vzťahujú na všetky tovary alebo len na priemyselné výrobky, na druhej strane však voči tretím krajinám nepoužívajú vopred stanovený voľný režim resp. voči tretím krajinám každý členský štát uplatňuje samostatnú obchodnú politiku. Európske združenie voľného obchodu/d'alej len EZVO/je taká integrácia, v ktorej sa pásmo voľného obchodu vytvorilo, ale vyšší stupeň nebol dosiahnutý. Okrem pozitivity pásma s pomocou využívaním komparatívnych výhod, zavedenia tohto pásma voľného obchodu má aj svoje nevýhody ako obchádzanie colných bariér a náklady spojené so špecializáciou daného výrobného sektoru. Vplyvom takýchto negatívnych podnetov, ktoré sú obsiahnuté vo viacerých združeniach, je efektívnejšie vytvoriť silnejšiu spoluprácu medzi členskými štátmi. Ďalší stupeň je colná únia, v ktorej si členovia okrem odstránenia potrebných prekážok vytvoria aj spoločný obchodný sadzobník, alebo inú spoločnú obchodnú dohodu aj voči nečlenským štátom. Členské štáty EZVO mali od začiatku konzervatívny postoj v sektoroch poľnohospodárstva a rybárstva a preto efektívnu dohodu medzi nimi nikdy nevytvorili a kvôli dôležitosti týchto

⁴ EUROPEAN UNION. EUR-LEX. Treaty of Rome(EEC) [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023>

strategických oblastí, ani spoluprácu nikdy nezlepšili. Na jednej strane štáty združené v EZVO vzájomný obchod nerozvíjali, na druhej strane členovia EHS zlepšili ich vzájomné obchodné vzťahy a túto integračnú jednotu budovali dynamicky aj ďalej. Okrem rozšírenia v roku 1970 navrhovali aj nový plán, podľa čoho by vybudovali menovú úniu v troch štádiách. Nakoniec tento projekt nebol zrealizovaný, avšak zlepšili efektivitu politickej spolupráce a založili Európsku politickú spoluprácu, ktorá bola oddelená od ekonomickej agendy a sústredil sa na intenzitu spolupráce medzi ministrami zahraničných vecí. Na konci tohto obdobia komunikáciu medzi členmi znova posilnili.⁵

V 70 rokoch prebiehal integračný proces v Európe v dvoch rovinách. V prvej to bola rovina EZVO a druhá v rámci európskych spoločenstiev, pričom len táto bola úspešná. Členské štáty EZVO vytvorili pásmo voľného trhu medzi sebou a integračné zoskupenie ES sa nachádzalo nad úrovňou colnej únie, ale v dôsledku ekonomických faktorov a politickej krízy, neboli schopné dosiahnuť úroveň jednotného trhu. Po arabsko-izraelskej vojne v októbri v roku 1973, krajiny produkujúce ropu výrazne zvyšujú ceny a obmedzujú predaj ich výrobkov do niektorých európskych štátov, tým pádom vznikli negatívne ekonomické aspekty v rámci celého kontinentu. V roku 1974 sa na prejav solidarity, vedúci predstavitelia ES dohodli na vytváraní nového fondu v rámci európskej regionálnej politiky. Jeho účelom bolo, aby presúval peňažné prostriedky z bohatých do chudobných regiónov s cieľom zlepšovať infraštruktúru a vytvárať pracovné miesta. V nasledujúcom roku vznikol Európsky fond regionálneho rozvoja. Ďalšie udalosti v Európe, ako koniec Salazarovej diktatúry v Portugalsku, kolaps vojenskej vlády v Grécku a úmrtie generála Franca v Španielsku znamenali koniec diktátorských režimov na kontinente a vznik nových režimov zvýšil možnosť ďalšieho rozšírenia ES. V roku 1981, počas druhého rozšírenia, Grécko vstúpilo do ES a následne počas tretieho rozšírenia v roku 1986 členmi sa stali aj Španielsko a Portugalsko.⁶

Cieľ dosiahnutia jednotného trhu sa znova stal prioritou v rámci Komisie. Nový prezident Komisie chcel vybudovať spoločný trh do iných sektorov medzi štátmi a okrem zabezpečenia finančnej stability ES sa novým objektom stalo aj vytvorenie hospodárskej a menovej únie ako ďalší stupeň ekonomickej integrácie nad jednotným trhom. Dôležitú úlohu mal v Komisii britský komisár pre obchod lord Arthur Cockfield v tom, že vypracoval

⁵ LIPTÁKOVÁ, Ludmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

⁶ EUROPEAN UNION. History of the European Union 1970-1979) [online]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1970-79_en

dokument na dokončenie vnútorného trhu, ktorý je známy pod názvom Biela kniha o vnútornom trhu. V podstate v Bielej knihe identifikovali prekážky v spoločnom obchode a hľadali možnosti na ich zmiernenie. Okrem tohto opisu navrhovali, aby jednotný európsky trh s voľným pohybom tovarov, služieb, osôb a kapitálu dokončili do 31. decembra 1992. Prínosom pre zintenzívnenie tohto procesu bolo založenie Jednotného európskeho paktu, ktorý bol podpísaný v roku 1986 a predovšetkým umožnil hlasovanie kvalifikovanou väčšinou v oblastiach týkajúcich sa jednotného trhu. Intenzívna snaha zo strany Komisie viedla k predloženiu plánu Delorsovej správy, ktorý predpokladal vytvorenie menovej únie v troch etapách a k prijatiu Charty základných sociálnych práv pracujúcich v roku 1989. Na jednej strane Veľká Británia, ktorá prebrala vedúcu úlohu v integračných procesoch, podporovala spoluprácu iba v ekonomických otázkach a bola proti harmonizácii sociálneho sektora, preto odmietla prijatie Sociálnej charty v Štrasburgu, ktorá by významne zlepšila situáciu pracujúcich a mala uľahčiť voľný pohyb zamestnancov medzi členskými štátmi nového vybudovaného jednotného trhu, na druhej strane sa však Komisia snažila vytvoriť politickú úniu s posilnením nadnárodného rozmeru zoskupenia. Napriek tomu, že názory a vízie ďalšieho napredovania Európskych spoločenstiev neboli rovnaké, aj tak integračný proces veľa rokov po podpísaní Rímskych zmlúv znova pozitívne ovplyvnili a v tomto období celosvetové situácie, ekonomické a politické faktory umožnili, aby európske štáty vybudovali vyššie integrovanie medzi sebou, zlepšili činnosť predovšetkým obchodných vzťahov a vedeli konkurovať ďalšími celosvetovými hráčmi z hľadiska ekonomiky.⁷

Prijatím jednotného aktu, európske štáty urobili významný krok k spoločnému a následne aj k jednotnému trhu. Spoločný trh predstavuje tretí stupeň ekonomickej integrácie, ktorý nezohľadňuje cezhraničné poskytovanie služieb. V tomto štádiu sa definícia stretáva s nedorozumeniami, ak vezmeme Balassu doslovne, spoločný trh by neznamenal ani aproximáciu národnej hospodárskej regulácie, ani žiadny prenos regulačných právomocí na Úniu, ani žiadnu harmonizáciu priameho alebo nepriameho zdaňovania, nehovoriac o prenose daňových právomocí alebo napríklad právomocí Únie v oblasti spoločnej politiky hospodárskej súťaže. Spoločný trh sa dosahuje voľným pohybom produktov, služieb a výrobných faktorov sprevádzaný nevyhnutnou pozitívnou integráciou pre spoločný trh, aby mohol správne fungovať. Štvrtý stupeň je jednotný trh, čo sa teoreticky od spoločného trhu veľa nelíši. Jednotný trh je vyššia hospodárska integrácia s voľným pohybom, bez ohľadu

⁷ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

na diskrimináciu a deformácie, ktoré sú riadne sprevádzané pozitívnou integráciou, aby zmenšil pravdepodobnosť diskriminácie na čo najnižšiu možnú úroveň. Piata a posledná fáza je hospodárska a menová únia, ktorá v skutočnosti neexistuje resp. existuje vo forme suverénneho štátu. Je nepravdepodobné, aby takýto druh integrácie bol vhodný z ekonomických a z politických dôvodov. V našom prípade je jednotný trh definovaný v novej zmluve o prehĺbení integrácie medzi európskymi členskými štátmi. Zmluva o Európskej únii, bežne nazývaná Maastrichtská zmluva, bola prerokovaná iba tri roky po tom, čo Jednotný akt nadobudol právoplatnosť. Bola podpísaná v decembri 1991 v Maastrichte. Po náročnom ratifikačnom procese s tromi národnými referendummi, ústavnými súdnymi prípadmi v Spojenom kráľovstve a Nemecku a dvoma kurzovými krízami, ktoré úzko súvisia k menovým ustanoveniam zmluvy, Maastrichtská zmluva nadobudla platnosť 1. novembra 1993. Dohodli sa aj o novej konferencii v roku 1996, kde chceli znova prerokovať fungovanie spoločných inštitúcií. Cieľom novej dohody bolo predovšetkým to, aby medzivládne kompetencie rozšírili a spoločnú ekonomiku zosilnili.⁸

1.2 Priority jednotného trhu

Prioritou projektu vybudovania jednotného trhu bolo vytvorenie takého priestoru medzi členskými štátmi EÚ, v ktorých štyri základné slobody, aké sú voľný pohyb tovaru, služieb, osôb a kapitálu sú zabezpečené a týmto sú ekonomické vzťahy realizované s pomocou týchto slobôd s cieľom, maximálneho efektívneho rastu v čo najširších oblastiach ekonomiky. Základnou požiadavkou uplatňovania týchto štyroch základných slobôd je odstránenie všetkých prekážok pre cezhraničný pohyb/osôb, kapitálu, tovaru a pod. K vzťahu k tretím krajinám sa používa colný sadzobník, ktorý bol jedným z prostriedkov na dosiahnutie hlbšieho stupňa integrácie medzi sebou a vybudovali colnú úniu.⁹

Vrcholom tohto projektu bolo prijatie Lisabonskej zmluvy v roku 2007. V Lisabonskej zmluve sa zmenila štruktúra jednotlivých tzv. pilierov na ktorých spočíva spoločný trh. V tejto zmluve bola agenda formálne rozdelená na nadnárodnú a medzivládnu,

⁸ PELKMANS, Jacques. European Integration: Methods and Economic Analysis. Prvé vydanie. New York: Longman Publishing, 1997. 378 s. ISBN 0 582 27759-0

⁹ BALDWIN, Richard a WYPLOSZ, Charles. 2013. Ekonomie evropské integrace. 4. vydanie. Praha: Grada Publishing, 2013. 577 s. ISBN 978-80-247-4568-8

d'alej na rozdelenie kompetencií medzi Úniou a členskými štátmi Európskej únie, ktoré sú výlučné, zdieľané a podporné resp. koordinačné, doplnkové kompetencie. Do prijatia Lisabonskej zmluvy bol jednotný trh ako základ európskej integrácie zakotvený do prvého piliera v rámci pilierovej štruktúry, od právoplatnosti novej dohody resp. od 1. decembra 2009 sú všeobecné zásady potrebné na fungovanie jednotného trhu zabezpečené v rámci danej zmluvy ustanovenia Zmluvy o fungovaní EÚ, aj v tej časti v prvej hlave, t. j. hlava I - vnútorný trh. Tieto štyri základné „slobody“ slúžia, ako istoty na odstránenie ekonomických prekážok medzi členskými štátmi s jednotným trhom. Tento druh spoločného trhu zabezpečuje lepšiu konkurencieschopnosť, čiže žiadny štát nemôže uprednostňovať svoje vnútorné firmy pred ostatnými.¹⁰

1.2.1 Voľný pohyb tovaru

Na vybudovanie vzájomného trhu bolo potrebné odstrániť prekážky, predovšetkým bariéry voľného pohybu tovarov. Sem možno zaradiť najmä clá, ktoré obmedzujú voľný pohyb kvôli zvyšovaniu cien produktov. Od správneho fungovania colnej únie medzi členskými štátmi sú clá zakázané, zabezpečuje to spoločný Colný sadzobník. Na jednej strane ani jeden zo členských štátov zákaz diskriminácie zahraničných tovarov neporušil, na druhej strane mnohokrát aplikovali poplatky s rovnocenným účinkom ako clá.¹¹

Ohľadom na to, že Európska únia už pracovala na tom, aby vybudovali jednotný trh okrem odstránenia tarifných prekážok bolo treba odstrániť aj ostatné prekážky, ktoré sú predovšetkým kvantitatívne obmedzenia dovozu a vývozu, a bolo potrebné ustanovenia Rímskych zmlúv rozšíriť aj ďalšími úpravami a to najmä úpravou o fungovaní štátnych monopolov obchodnej povahy a úpravou systému štátnych podpôr, ktoré by mohli prioritizovať domáce produkty pred inými. Nové uľahčenie zrušili aj fyzickú kontrolu na hraniciach medzi členmi a čo sa týka fyzického tovaru, aj štatistickej kontroly obchodu. Následne sa postupne začala kontrolovať aj bezpečnosť určitých tovarov a vykonávať veterinárne kontroly pred uvedením nových produktov na danom trhu.¹²

¹⁰ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

¹¹ KITTOVÁ, Zuzana. 2007. Jednotný európsky trh pre všetkých. Prvé vydanie. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku. 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5

¹² LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

Na plynulé fungovanie potrebovali členovia európskej integrácie aj zmeny v rozdielnych daňových systémoch, predovšetkým v oblasti nepriamych daní. Vnútroštátne zdaňovanie môže uprednostniť domáci tovar pred zahraničným a tým pádom vytvoriť novú prekážku v spoločnom obchode. Najväčšie riziko spočíva v tom, že nie každý členský štát vyrába také isté produkty ako ostatné. Existujú aj také prípady, keď práve rovnaký, alebo obdobný produkt je zdanený menej v jednom štáte ako v druhom, preto zákaz diskriminácie platí aj pre podobné produkty. Typickým príkladom je rozdielne zdaňovanie alkoholických nápojov.¹³

V súčasnosti sú sadzby DPH ktoré sú uplatňované členskými štátmi EÚ dostatočne harmonizované, ako aj spotrebné dane, s ktorými mali ešte zložitejšiu situáciu a dohody o rôznych produktoch vznikali postupne. Cieľom dnešnej reformy je zabrániť narušovaniu hospodárskej súťaže medzi členmi a poskytovateľ služieb je zdanený na území štátu, kde je daná služba poskytnutá bez ohľadu na krajinu pôvodu.¹⁴

Existujú tzv. štátne monopoly obchodnej povahy, ktoré boli typické v oblasti dopravy, energetiky alebo napríklad vo výrobe a distribúcii liehovín a tabaku. Napriek tomu, že samotná existencia takých monopolov je dovoľená, zneužívanie ich postavenie na spoločnom trhu je zakázané. Štáty EÚ však majú povinnosť ich obmedziť s pomocou vnútroštátnych opatrení a štátne monopoly môžu slúžiť v tomto smere ako nástroj na kontrolu verejného záujmu.¹⁵

Nedorozumenie vzniklo aj v technických otázkach o spoločnom obchode, kde sa prijali technické normy a predpisy v obrovskom množstve, tie sa navzájom odlišovali a s tým vytvárali významné prekážky z hľadiska obchodu. V niektorých situáciách bolo treba prispôbiť tovar podľa toho, do ktorej krajiny exportujú, preto vytvárali vysoké náklady a obmedzovali konkurenciu. V snahe o odstránenie týchto prekážok, aplikovali dve zásady, z ktorých prvá bola zásada vzájomného uznávania výrobkov všetkých členských štátov EÚ, ktorá je spojená s prelomovým rozhodnutím súdneho dvora z roku 1979, kedy na základe sťažnosti výrobcov likérov z Francúzska si dovolili voľnosť pohybu takých tovarov, ktoré boli legálne vyrobené a uvedené na jednom trhu medzi ostatnými členskými štátmi aj tak,

¹³ KITTOVÁ, Zuzana. 2007. Jednotný európsky trh pre všetkých. Prvé vydanie. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku. 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5

¹⁴ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

¹⁵ KITTOVÁ, Zuzana. 2007. Jednotný európsky trh pre všetkých. Prvé vydanie. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku. 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5

keď daný tovar nezodpovedá predpisom daného štátu. . Druhá zásada bola všeobecná harmonizácia technických požiadaviek na výrobky. Súkromnoprávne normalizačné inštitúcie, ako CEN (Európsky výbor pre normalizáciu), CENELEC (Európsky výbor pre elektrotechnickú normalizáciu), ETSI (Európsky výbor pre oblasti telekomunikácií) vydávajú vlastné dobrovoľné technické štandardy, ktoré sú pre určité výrobné kategórie uplatňované nad národnými normami. Tieto Európske normy musia byť dodržiavané výrobcom, aby boli zhodné aj s ostatnými európskymi štátmi, v opačnom prípade, ak normalizačné inštitúcie preukazujú nebezpečnosť, majú v právomoci, aby odstránili tieto druhy tovarov z obehu jednotného trhu. V oblasti ochrany priemyselného a obchodného vlastníctva na jednotnom trhu, európske právo nezasahuje do národných systémov ochrany duševného vlastníctva, avšak musí rešpektovať voľný pohyb tovaru v rámci spoločného trhu. Na zabezpečenie prevádzok spojených s ochranou duševného vlastníctva je uzákonený princíp práv k patentom a ochranným známkam, podľa čoho je iba majiteľ patentu alebo ochrannej známky oprávnený na to, aby daný produkt vyrábal a iba on má právo uviesť daný produkt na jednotný európsky trh. Po skončení procesu uvedenia do obehu, už obmedzovanie pohybu daného výrobku nie je možné.¹⁶

1.2.2 Voľný pohyb osôb a služieb

Proces zabezpečenia voľného pohybu osôb a služieb je oveľa zložitejší, týka sa takých oblastí, v ktorých EÚ nemá nadnárodnú právomoc, preto na zakotvenie opatrení potrebuje aj súhlas zo strany jednotlivých členských štátov. V tomto smere je potrebné, aby sme rozdelili právo pracovníkov do niekoľkých skupín. Prvá skupina sa týka pracujúcich, ktorí majú právo pracovať v danom členskom štáte za rovnakých podmienok ako obyvatelia krajiny. Druhá skupina obsahuje práva a podmienky, ktoré sú predpokladom vykonávania pracovných činností v iných štátoch, teda umožňujú voľný vstup a výstup medzi krajinami, zotrvanie v danom štáte po obdobie trvania zamestnania, pracovníci majú slobodu aj vo voľbe miesta bydliska alebo pobytu. Tretiu skupinu tvoria ostatné práva a podmienky, ktoré súvisia s vykonaním pracovnej činnosti v zahraničí, ako napríklad vzájomné uznanie vzdelávania. Posledná skupina práv zamestnancov sa týka ich rodinných príslušníkov. V Zmluve o fungovaní EÚ sú implementované aj články, ktoré sa vzťahujú okrem

¹⁶ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

pracovníkov aj na osoby, ktoré vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť na území inej krajiny, majú svoje právo zriaďovať a riadiť podniky za rovnakých podmienok, aké sú v domovskom štáte na ktoré taktiež platí zásada nediskriminácie. Okrem týchto základných práv sú v platnosti aj komplementárne práva, ktoré s uplatňovaním týchto základných práv súvisia.¹⁷

Na ďalšie napredovanie v jednotnom trhu má veľký význam voľný pohyb služieb. Táto sloboda má právne obmedzenia, ktoré sú spojené s týmto inštitútom s cieľom, aby umožnili poskytovateľom ponúknuť svoje služby za hranicami daného štátu bez diskriminácie. Podstata rozšírenia bolo potrebná, lebo služby tvoria významnú časť ekonomiky všetkých štátov a poskytovaním služieb zároveň vznikajú aj nové pracovné miesta. Sídlo podnikania v hociktorom členskom štáte EÚ je podmienkou práva na poskytovania služby v tomto smere. V zmysle zmlúv sa za služby považujú plnenia alebo činnosti, ktoré sa väčšinou poskytujú za peňažnú odplatu, existujú však aj prípady, keď ustanovenia o voľnom pohybe tovaru, kapitálu a osôb sú upravené inak. Služby tvoria najmä činnosti priemyselnej, obchodnej, remeselnej povahy alebo v niektorých prípadoch činnosti v oblasti slobodných povolání. Slobodu pohybu služieb zabezpečujú s pomocou vydávania smerníc, členské štáty podľa článkov v ZFEÚ(Zmluva o fungovaní Európskej únie) majú povinnosť implementovať liberalizačné opatrenie týkajúce sa služby, výnimočné situácie môžu vzniknúť v prípade nedostatočnej situácie v celkovej ekonomike alebo v danom odvetví hospodárstva. Ďalšie články spojené so službami sa týkajú aj voľného pohybu bankových a poisťovacích služieb.

1.2.4 Voľný pohyb kapitálu

V rámci EÚ sú všetky priame a nepriame obmedzenia, ktoré nejakým spôsobom obmedzujú pohyb kapitálu odstránené a zakázané. Zákaz sa týka právnych predpisov, ktoré by také prekážky vytvárali. Táto sloboda pohybu existuje aj medzi členskými štátmi, aj vo vzťahoch medzi jedným štátom Európskej únie a tretím štátom, ktorý nie je členom EÚ.

¹⁷ KITTOVÁ, Zuzana. 2007. Jednotný európsky trh pre všetkých. Prvé vydanie. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku. 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5

Dôležitým okamihom vybudovania vzájomného obchodného priestoru na tejto zásade bolo vytváranie eurozóny a prijatie spoločnej menovej politiky a meny euro.¹⁸

Finančnú oblasť v Európe vybudovali so zameraním na tri piliere, ktoré sú sloboda zriaďovania, voľný pohyb kapitálu a voľné poskytovanie finančných služieb. Podľa prvej zásady, banky a poisťovacie spoločnosti môžu vykonávať činnosť v rámci celej EÚ, resp. v členskej krajine podľa ich výberu. V takom prípade fungovanie týchto spoločností bolo podmienené s prijatím legislatívy daného štátu. Princípy finančných služieb poskytovaných bankami sú aplikované aj pre ostatné spoločnosti, ktoré vykonávajú činnosti na finančnom trhu. Na uplatnenie týchto princípov, tak ako aj v ostatných oblastiach, vychádzajú z nového prístupu, ktorého predmetom je systém vzájomného uznávania. Taktiež vzájomné uznávanie povolení v praxi. Samozrejme, súčasťou tohto procesu je aj harmonizácia národných noriem s normami EÚ v tejto oblasti. Dosiahnutý stupeň integrácie finančných služieb stále ponúka priestor na prehĺbovanie integrácie v tomto smere.¹⁹

1.3 Stratégie Európskej únie

1.3.1 Lisabonská stratégia

Na konferencii v Lisabone, ktorá sa uskutočnila v roku 2000, navrhovali v prvom rade jednotnú strategickú koncepciu pre Európu, podľa ktorej chceli dosiahnuť spoločné ciele vo všetkých štátoch Európskej únie. Prvotným cieľom tejto stratégie bolo umiestnenie, celej európskej ekonomiky na takú úroveň, aby bola čo naj konkurencieschopná v celosvetovom meradle. V zmysle tohto plánu, tento cieľ chceli dosiahnuť do roku 2010. Európska Rada schválila množstvo právnych noriem a dokumentov s cieľom úplného dokončenia vzájomného jednotného trhu a to tak, aby fungoval bezproblémovo a tie normy a opatrenia by mali ochraňujúci význam pre spotrebiteľov, zamestnancov v EÚ, životného prostredia a verejného sektora. Túto stratégiu dnes poznáme ako lisabonská stratégia, a bola to prvá komplexná stratégia s významom vytvárania udržateľného rastu členských štátov

¹⁸ KITTOVÁ, Zuzana. 2007. Jednotný európsky trh pre všetkých. Prvé vydanie. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku. 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5

¹⁹ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

a to tak, že spolupráca medzi nimi bola cielená takmer vo všetkých oblastiach, ktoré fungovali vo vzájomnom vzťahu.²⁰

Ďalšie rozšírenie Európskej únie sa stalo skutočnosťou k 1.5.2004, keď Litva, Lotyšsko, Estónsko, Maďarsko, Slovensko, Česko, Poľsko, Slovinsko, Cyprus a Malta vstúpili do integrácie ako nové členské štáty. Zmluva z Nice priniesla priestor pre nových členov, poriadok a istotu v otázkach, ktoré sa týkajú rozhodovacích procesov v rámci európskej integrácie, preto do centra pozornosti prišla otázka o budúcnosti Európy. Táto skutočnosť je dôležitá z pohľadu krajín Vyšehradskej štvorky, ktoré sú Slovensko, Česko, Maďarsko a Poľsko.²¹

Pri tvorbe lisabonských cieľov, názory poslancov v Európskom parlamente neboli jednotné. Skupina ľudí požadovala, aby sa väčší dôraz kládol na sociálne otázky, ako vytváranie pracovných miest, ochrana životného prostredia a znížiť rozdiel medzi chudobnými a bohatými vrstvami. Ďalšia skupina predstaviteľov súhlasila s faktorom, podľa ktorého pracovné miesta sú súčasťou samotného rastu, a podporovali vybudovať štrukturálnu reformu, ktorá mala za cieľ, aby sa s prílišnou ochranou potrieb zamestnancov nevytváralo kontraproduktívne prostredie. Nakoniec sa dohodli na kompromise a prijali normy, ktoré boli v súlade s diferenčnými požiadavkami. V otázke tvorby pracovných miest sa dohodli na zvýšení miery zamestnanosti na 70% do roku 2010. Samozrejmosťou prioritou bola aj dobudovanie vnútorného trhu a schváliť opatrenia na odstránenie prekážok, ktoré s úplným fungovaním súvisia. Ciele vnútorného trhu boli úplná liberalizácia rozvodu elektrickej energie a plynu do roku 2007, liberalizácia železničnej a vzdušnej dopravy, a zvýšiť konkurencieschopnosť v oblasti poštových služieb, atď.. Európsky parlament schválil celý rad potrebných predpisov na hlbšiu integráciu medzi národnými finančnými inštitúciami, zosilnili konkurenciu medzi bankami a burzami, zjednotili mnohé pravidlá súvisiace s obchodovaním a odstránili mnohé prekážky pri investovaní do akcií alebo fondov. Základným prvkom Lisabonskej stratégie bolo aj zabezpečenie priaznivejších podmienok pre obchod, predovšetkým malých a stredných podnikov a zjednodušiť uplatňovanie práva duševného vlastníctva. V tomto období bol rozvoj informačnej spoločnosti tiež významnou témou, na základe vtedajších podmienok, podporovali nové

²⁰ EURÓPSKY PARLAMENT. 2004. Lisabonská stratégia: konkurencieschopnejšia Európa, s novými a lepšími pracovnými príležitosťami [online]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/highlights/sk/1001.html?fbclid=IwAR1_Fa78W-jk6JBqmaWqZutB_sMwKPRazkh-B3LbS-EBwWWn5WpqtYUIFgs

²¹ LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6

spoločnosti s telekomunikačným zameraním a vytváranie nových pracovných príležitostí vďaka oblastiam s veľkým potenciálnym rastom. Ďalšou prioritou Európskej Únie bolo zosilnenie oblasti výskum a vzdelávanie, ale v skutočnosti táto oblasť nebola predmetom žiadnej právnej úpravy. Cieľom bolo zvýšiť investície do tohto sektora, ale vo väčšine členských štátov žiadne snahy nezrealizovali, preto bolo potrebné, aby výskum a vedu podporovali inými právnymi normami. Poslanci Európskeho parlamentu boli presvedčení, že táto oblasť je dôležitá pre zvyšovanie šance nájdania zamestnania v budúcnosti a schválili spoločný európsky výskumný program.²²

Pred prijatím Lisabonskej stratégie bol trh služieb silne chránený, preto bolo nutné nájsť riešenie na zlepšenie systému jednotného trhu. Ako súčasť Lisabonskej stratégie, Európska rada navrhovala vypracovať komplexnú stratégiu na vytvorenie voľnejšieho trhu so službami a z tohto dôvodu následne schválili Smernicu o službách na vnútornom trhu, ktorá bola vytvorená na základe dvoch pilierov. Predmetom prvého piliera bolo zjednodušovanie administratívnych procesov v oblasti služieb a obsahom druhého piliera bol uplatnenie zásady krajiny pôvodu vo všetkých členských štátoch EÚ. Európsky parlament prijal zmiernenú verziu smernice o službách, ktorá sa týka všetkých služieb bez akejkoľvek diskriminácie. Cieľom tejto smernice je zvýšenie ekonomického rastu a zamestnanosti v tejto oblasti vo všetkých členských štátoch EÚ, aplikovať prvý pilier a odstrániť súčasné administratívne bariéry ako aj všeobecne uľahčiť prístup k službám. Ďalším cieľom bolo a získavanie informácií prostredníctvom Informačného systému vnútorného trhu. Prijatie tejto smernice donieslo pozitívne výsledky, dokázali odstrániť mnohé prekážky na vnútornom trhu so službami a modernizovali verejnú správu. Smernica o službách bola schválená v roku 2006 a členské štáty ju mali implementovať do roku 2010. Implementácia tohto opatrenia EÚ na Slovensku je obsiahnutá v zákone o službách na vnútornom trhu č.136/2010.²³

²² EURÓPSKY PARLAMENT. 2004. Lisabonská stratégia: konkurencieschopnejšia Európa, s novými a lepšími pracovnými príležitosťami [online]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/highlights/sk/1001.html?fbclid=IwAR1_Fa78W-jk6JBqmaWqZutB_sMwKPRazkh-B3LbS-EBwWWn5WpqtYUIFgs

²³ MICHALOVÁ, Valéria- KROŠLÁKOVÁ, Monika. 2014. Obchodno-podnikateľské služby. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2014. 316 s. ISBN 978-80-225-3865-7

1.3.2 Stratégia Európa 2020 a Digitálna agenda pre Európu

Efektivita Lisabonskej stratégie sa časom spomalila a výsledky boli neuspokojivé, preto tento plán v roku 2005 harmonizovali s cieľom zefektívnenia dlhodobého plánu pod názvom obnovená Lisabonská stratégia. V rámci spoločného rozvojového programu EÚ medzi 2000-2010 stanovili mnoho komplexnejších cieľov, z ktorých tie najdôležitejšie neboli splnené. V roku 2009 sa súbežne s hodnotením ponaučení z neúspechu začala diskusia o aktuálnom 10-ročnom pláne rozvoja s názvom EU 2020. Program bol premenovaný a prijatý pod názvom Európa 2020 v roku 2010 Európskou radou. Medzi hlavnými ukazovateľmi, ktoré boli používané na kontrolovanie pokroku v rámci novej stratégie, a medzi štrukturálnymi ukazovateľmi v rámci Lisabonskej stratégie existuje kontinuita, ale sú aj evidentné rozdiely medzi nimi. Stratégia Európa 2020 prijíma zoznam ôsmich hlavných indikátorov, ktoré súvisia s cieľmi na úrovni Európskej únie. Tento prístup s malým počtom kľúčových ukazovateľov je ďalším vývojom oproti trendu Lisabonskej zmluvy. Zatiaľ čo také limitované portfólio obmedzuje schopnosť multilaterálnej koordinácie politik zapojiť sa do podrobnej a diferencovanej analýzy, posilňuje trend politického zviditeľňovania určitých politických priorít a podporuje proces stanovovania cieľov v rámci novej stratégie.²⁴

²⁴ COPELAND, Paul-PAPADIMITROU, Dimitris. 2012. The EU's Lisbon Strategy: Evaluating Success, Understanding Failure. Prvé vydanie. Palgrave Macmillan, 2012. 278 s. ISBN 978-1-4039-9512-4

Tabuľka 1 Komparácia štrukturálnych ukazovateľov Lisabonskej stratégie a hlavné ukazovatele stratégie Európa 2020

Štrukturálne ukazovatele Lisabonskej stratégie	Hlavné ukazovatele stratégie Európa 2020
HDP na jedného obyvateľa Produktivita práce na zamestnanú osobu Porovnateľné cenové úrovne Dosiahnuté vzdelanie mládeže podľa pohlavia Obchodné investície Miera zamestnanosti starších pracovníkov podľa pohlavia Miera dlhodobej nezamestnanosti podľa pohlavia Miera zamestnanosti podľa pohlavia Rozptýlenie regionálnej miery zamestnanosti podľa pohlavia Emisie skleníkových plynov Objem nákladnej dopravy v pomere k HDP Energetická náročnosť Miera ohrozených chudobou po sociálnych transferoch podľa pohlavia HDP na výskum a vývoj	Miera zamestnanosti podľa veku a pohlavia Výdavky z HDP na výskum a vývoj Emisie skleníkových plynov Podiel obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie Energetická náročnosť ekonomiky Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, podľa pohlavia Dosiahnutie terciárneho vzdelania podľa pohlavia 30-34 Obyvateľstvo ohrozené chudobou

Zdroj: COPELAND, Paul-PAPADIMITROU, Dimitris. 2012. *The EU's Lisbon Strategy: Evaluating Success, Understanding Failure*. Prvé vydanie. Palgrave Macmillan, 2012. 278 s. ISBN 978-1-4039-9512-4

Predmetom stratégie Európa 2020 je inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast, vytvorenie znalostného hospodárstva založeného na znalostiach a inováciách, ktoré efektívne využíva zdroje, je ekologickejšie, podporuje vysokú zamestnanosť a sociálnu a územnú súdržnosť. Tieto vzájomné prepojenia v tejto oblasti majú byť konkrétnou reprezentáciou sociálneho trhového hospodárstva, na ktoré sa odvoláva Lisabonská zmluva, a zároveň reprezentuje ambície pôvodnej Lisabonskej agendy. Rovnako ako pôvodný lisabonský program, je Európa 2020 tiež desaťročným programom iniciatív, ale zameriava sa na sedem hlavných iniciatív (flagship initiatives) a päť hlavných cieľov na úrovni EÚ. Medzi hlavnými iniciatívami sú Digitálna agenda pre Európu, ktorá má za úlohu digitalizácia

európskeho jednotného trhu, následne iniciatíva s pomenovaním Inovácia v únii na zlepšenie podmienky na vytvorenie priestor inovatívnych produktov na trhu, iniciatíva pod názvom Mládež v pohybe na vytvorenie kvalitnejšieho vzdelávania a uľahčenie vstupu mladých na trh práce, Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta, Priemyselná politika vo veku globalizácie a Európska platforma na boj proti chudobe. Cieľom tejto stratégie bolo dosiahnuť 70% zamestnaných ľudí vo veku 20-64 rokov, investovať aspoň 3% HDP do výskumu a vývoja, znížiť emisie skleníkových plynov aspoň o 20% s porovnaním úrovňami z roku 1990, znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky na 10% a zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30–34 rokov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním na 40% a vymaniť najmenej 20 miliónov obyvateľov EÚ z rizika chudoby a sociálneho vylúčenia.²⁵

Digitálna agenda pre Európu prvýkrát definovala kľúčové úlohy IKT, s účelom dosiahnutia cieľov európskej stratégie. Prvá digitálna agenda z roku 2010 bola vytvorená so zámerom zlepšiť prístup spotrebiteľov k digitálnemu tovaru a službám v rámci celej EÚ. Na zabezpečenie tohto plánu potrebovali vytvoriť dostatočný právny systém a zabezpečiť právo na ochranu spotrebiteľov a podnikov v tejto oblasti. Okrem iného výsledkom prvej digitálnej agendy boli nižšie ceny v elektronických komunikáciách, lepšie pripojenie na internet so základným širokopásmovým pokrytím, lepšia ochrana spotrebiteľov a vylepšení právny základ v oblasti IKT.²⁶

V roku 2015 dosiahli ďalší pokrok v rozvinutí stratégie digitálneho, jednotného trhu a stanovili konkrétne ciele na základe troch pilierov. Tieto piliere zlepšovali všeobecný prístup k digitálnemu tovaru a službám zo strany spotrebiteľov a podnikov, zlepšenie podmienok pre rozvoj sietí digitálnych služieb a maximalizáciu potenciálneho rastu v digitálnej hospodárskej sfére. V roku 2020 stanovili nové ciele digitálnej agendy pod názvom Formovanie digitálnej budúcnosti Európy, a v roku 2021 v nadväznosti na stratégiu z predošlého roku prijali nový desaťročný plán digitalizácie pod názvom Digitálny kompas: digitálne desaťročie na európsky spôsob. V Digitálnom kompase sú zakotvené štyri ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030. Štyri základné smery tohto kompasu sú zručnosti, infraštruktúra, podnikanie a verejná správa. Tieto smery sa slúžia na kategorizáciu

²⁵ ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2011. Európa 2020 [online]. Dostupné na: <https://www.eu2020.gov.sk/europa-2020/>

²⁶ EURÓPSKY PARLAMENT. 2022. Digitálna agenda pre Európu. [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/64/digitalna-agenda-pre-europu>

jednotlivých cieľov. Tento návrh vznikol v Európskej Rade v roku 2021, okrem toho rozvoj digitalizácie je intenzívne podporovaná aj v rámci Európskeho parlamentu.²⁷

Tabuľka 2 Ciele podľa smerov digitálneho kompasu

Digitálne zručnosti	Digitálna transformácia podnikov
Aspoň 80% dospelých by malo mať základné digitálne zručnosti v IKT	75% podnikov by mali používať cloud computing, veľké dáta a umelú inteligenciu
Krajiny by mali zamestnať aspoň 20 miliónov špecialistov v IKT a rodová konvergencia	Aspoň 90% malých a stredných podnikov by mali mať digitálnu intenzitu na základnej úrovni v rámci svojich firiem
Digitálna a udržateľná infraštruktúra	Digitalizácia verejných služieb
Všetky domácnosti by mali mať gigabitové pripojenie a všetky obývané sektory by mali byť pokryté 5G	V rámci EÚ členské štáty plánujú mať kľúčové sektory verejných služieb dostupné online
Vo výrobe špičkových a udržateľných polovodičov Európska Únia chce zdvojnásobiť svoj podiel v celosvetovej výrobe tohto produktu	Všetci občania budú mať prístup k svojim elektronickým zdravotným záznamom
Na území EÚ by mali rozmiestniť 10000 klimaticky neutrálnych uzlov	a 80% obyvateľstva by malo využívať možnosti elektronickej identifikácie
Európska Únia si nárokuje na svoj prvý kvantový počítač	

Zdroj: EURÓPSKA KOMISIA. *Digitálne desaťročie Európy: digitálne ciele do roku 2030* [online]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sk

Dôležitým nástrojom na sledovanie aktuálneho stavu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti je index DESI. Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti (Digital Economy and Society Index) sumarizuje ukazovatele digitálnej výkonnosti Európy a sleduje pokrok krajín EÚ. Európska komisia monitoruje digitálny pokrok členských štátov prostredníctvom správ indexu DESI od roku 2014. Každý rok DESI stanovuje profily krajín, ktoré podporujú členské štáty pri identifikácii oblastí, ktoré si vyžadujú prioritné opatrenia v tomto smere, ako aj tematické kapitoly ponúkajúce európskym spoločnostiam analýzy na úrovni kľúčových digitálnych oblastí a ktorá je nevyhnutná na podporu politických rozhodnutí. DESI 2021 bol upravený tak, aby odrážal dve hlavné politické iniciatívy, ktoré

²⁷ EURÓPSKY PARLAMENT. 2022. Digitálna agenda pre Európu. [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/64/digitalna-agenda-pre-europu>

budú mať vplyv na digitálnu transformáciu v EÚ v nasledujúcich rokoch: Nástroj na obnovu a odolnosť a Kompas digitálnej dekády. Index DESI z roku 2021 obsahuje údaje z roku 2020. Kľúčové sektory tohto indexu sú ľudský kapitál, pripojenie na internet, integrácia digitálnych technológií, digitálne verejné služby a sektor výskumu a vývoja. Tieto štruktúrované oblasti indexu sú zosúladené s Digitálnym kompasom.²⁸

Tabuľka 3 DESI poradie a skóre v roku 2021 v krajinách V4 a EÚ priemer

Sektor	Slovensko		Česko		Maďarsko		Poľsko		EÚ
	Poradie	Skóre	Poradie	Skóre	Poradie	Skóre	Poradie	Skóre	Skóre
Ľudský kapitál	19	43,8	15	47,2	22	40,5	24	37,7	47,1
Konektivita	19	46,3	22	44,6	12	52	21	45,3	50,2
Integrácia digitálnych technológií	21	29,1	15	39,1	26	23,3	24	25,9	37,6
Digitálne verejné služby	23	53,7	20	58,6	25	49,2	22	55,1	68,1

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov DESI 2021

²⁸ EURÓPSKA KOMISIA. 2022. The Digital Economy and Society Index (DESI). [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/node/9773>

1.3.3 Plán obnovy EÚ

V poslednej dobe má európska integrácia oveľa väčší vplyv na ekonomiku členských štátov ako predtým. Pandémia nového koronavírusu spôsobila celosvetovú zdravotnú krízu s priamym vplyvom na vývoj ekonomiky a v určitej miere na všetkých členských štátoch, preto spolupráca a formátovanie nového plánu je dôležitým predpokladom ďalšieho napredovania Európskej únie aj z regionálneho, aj z celosvetového hľadiska. Počas pandémie v jednotlivých členských štátoch boli odvetvia ekonomiky negatívne ovplyvnené a je to potrebné, aby EÚ zostavila plány tak, aby tie faktory aplikovali a nové stratégie by vytvorili tak, aby boli predovšetkým reformačné a inovatívne. Od tejto novej stratégie je očakávaná určitá konsolidácia hospodárskych pomerov, aby aj EÚ bola porovnateľná s ďalšími celosvetovými hospodárskymi hráčmi ako USA, Čína a Japonsko. Pokrok, podobne ako aj predtým, plánujú dosiahnuť európske štáty najmä v oblasti digitalizácie, čo je podmienka pre ekonomiku s väčšou pridanou hodnotou, aby Európska únia mala väčší hospodársky vplyv na svete. Medzi ďalšími prioritami sú výskum a inovácie prostredníctvom programu Horizont Európa, boj proti zmene klímy na ktorého dosiahnutia je určených 30% z finančného balíčku, a v neposlednom rade modernizácia a digitálna transformácia zdravia. V Európskej Rade prijali všetky právne normy, ktoré sú potrebné na realizáciu tohto projektu a Komisia začala prideľovať peňažné prostriedky v rámci nového dlhodobého rozpočtu. Dňa 31. mája 2021 všetky členské štáty v súlade s ústavnými požiadavkami podpísali rozhodnutie o vlastných zdrojoch. Komisia financuje obnovu Európy s pomocou nástroja Next generation EU, ktorý je najväčší finančný balík určený na podporu obnovy. Finančné zdroje sú rozdelené na obdobie 2021-2027 a Slovenská republika, ako členský štát Európskej únie, tiež získava pôžičku podľa tohto plánu s najvýhodnejšou úrokovou sadzbou.²⁹

V poslednej dobe Slovensko s porovnaním ostatnými členskými štátmi EÚ začalo ekonomicky pomerne významne zaostávať. Proces dobiehania životnej úrovne vyspelých krajín EÚ na rozdiel od regionálnych konkurentov sa spomalil, a bol tiež negatívne ovplyvnený krízou, ktorá bola spôsobená pandemiou COVID-19. Významným faktorom ekonomického dobiehania bol prílev zahraničného kapitálu a know-how, ktoré v skutočnosti už nie sú také efektívne a tie možnosti už Slovensko začínajú vyčerpávať. Hlavnou výzvou

²⁹ EURÓPSKA KOMISIA. Plán obnovy pre Európu [online]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sk

pre Slovensko je preto reštartovať konvergenčný proces. Medzi hlavnými prioritami Slovenska sú kvalitné vzdelávanie, efektívna verejná správa, ktorú by zabezpečili s pomocou digitalizácie, zelená ekonomika, lepšie zdravie a významné investície plánujú v sektore vedy, výskumu a inovácie. Plán obnovy Slovenskej republiky patrí medzi najlepšie a najkvalitnejšie plány v celej Európskej únii, od ktorého odborníci očakávajú efektívne výsledky hospodárenia a kompletnú obnovu v ekonomike.

2. Cieľ práce

Témou záverečnej práce je význam a stratégia európskeho jednotného trhu. V prvej kapitole sme vymedzili dosiahnuté základné ciele počas historického vývoja vzájomnej integrácie medzi členskými štátmi európskej integrácie, základné charakteristiky vybudovaného jednotného trhu v Európe, následne sme zistili aké sú hlavné ukazovatele a najprioritnejšie oblasti stratégie Európskej únie.

Hlavným cieľom našej práce je zistiť vývoj, význam a dôvody budovania európskeho jednotného trhu, a zistiť implementáciu digitálneho jednotného trhu v krajinách V4. Na dosiahnutie hlavného cieľa sme si stanovili parciálne ciele, ktoré boli zistiť charakteristiky integrácie jednotného trhu, zistiť najdôležitejšie stanovené ciele minulých a aktuálnych stratégií EÚ, a zistiť význam digitalizácie pre ekonomiku európskych štátov.

Ďalšími parciálnymi cieľmi boli identifikovať štatistické údaje v oblasti digitálnej ekonomiky a spoločnosti a zistiť prehľad o aktuálnej situácii vo využití IKT hlavnými ekonomickými subjektami ako aj prehľad o vývoje celkového trhu tohto sektora hospodárstva.

Na uľahčenie výskumu sme sformulovali výskumné otázky, na ktorých hľadáme odpovede v priebehu tejto práce. Výskumné otázky sú:

- VO1 Aké sú dôvody budovania európskeho jednotného trhu?
- VO2 Ako pokročila digitálna transformácia v krajinách V4?

3. Metodika práce a metódy skúmania

3.1 Charakteristika objektu skúmania

Pri vytváraní tejto práce som skúmal údaje o digitálnej transformácii v jednotlivých oblastiach a vytvorili sme 3 kategórie na identifikáciu informácií. Prvá skupina je tvorená využitím IKT v domácnostiach jednotlivcami a v tejto časti sme skúmali vývoj a aktuálny stav prepojitelnosti a digitalizácie verejných služieb. V tejto časti sme získali údaje o úrovni prístupu na internet, pripravenosti zavedenia sietí 5G a aktivitách medzi e-government službami a jednotlivcami v jednotlivých krajinách V4 s pomocou 2 tabuliek a 2 grafov.

Druhú skupinu sme vytvorili pod názvom využitie IKT v podnikoch, kde sme analyzovali úroveň digitálnej intenzity, úroveň integrácie digitálnych technológií a podiel e-commerce predajov z celkových tržieb s pomocou 2 tabuliek a 2 grafov. Poslednú skupinu sme vytvorili na identifikáciu údajov o vývoje digitálnych zručnostiach v spoločnosti, v ktorej časti sme sledovali vývoj počtu zamestnaných špecialistov v IKT a zistili sme aktuálny stav o rodovej rovnosti medzi špecialistami v IKT. V tejto časti sme použili časové rady na vyjadrenie vývoja počtu zamestnaných a vytvorili sme 1 graf a 5 tabuľky.

3.2 Spôsob spracovania a získania údajov

Pri skúmaní vývoja a charakteristík riešenej problematiky v teoretickej časti sme použili teoretické metódy na interpretáciu všeobecných poznatkov, hlavne indukciu a dedukciu. Komparácie sme použili na vyjadrenie súvislosti alebo rozdiely medzi jednotlivými stratégiami alebo medzi indikátormi pri vytváraní cieľov zo strany európskeho zoskupenia. V niektorých prípadoch sme použili abstrakcie alebo prognózy pri skúmaní v zložitých právnických otázkach. Hlavné zdroje práce sú knižné publikácie v našej riešenej tematike a dôveryhodné publikácie v európskych inštitúciách, ktoré sú dostupné v elektronickej podobe.

Údaje získané v praktickej časti sme čerpali z oficiálnych správ indexu DESI z roku 2021, ako aj z oficiálnych databáz európskych štátov. Na vyjadrenie vývoja v jednotlivých oblastiach sme vytvorili grafy a tabuľky zo získaných údajov za určité sledované obdobie. V tejto časti na identifikácie údajov boli zvolené aj štatistické metódy. Zo štatistických metód sme používali metódu časové rady. Používané vzorce sú nasledovné:

- Koeficient rastu:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}$$

- Tempo rastu:

$$T_t = k_t \cdot 100$$

- Tempo prírastku:

$$k_{\Delta_t} = \frac{\Delta_t}{y_{t-1}} = \frac{y_t - y_{t-1}}{y_{t-1}} = \frac{y_t}{y_{t-1}} - 1 = k_t - 1$$

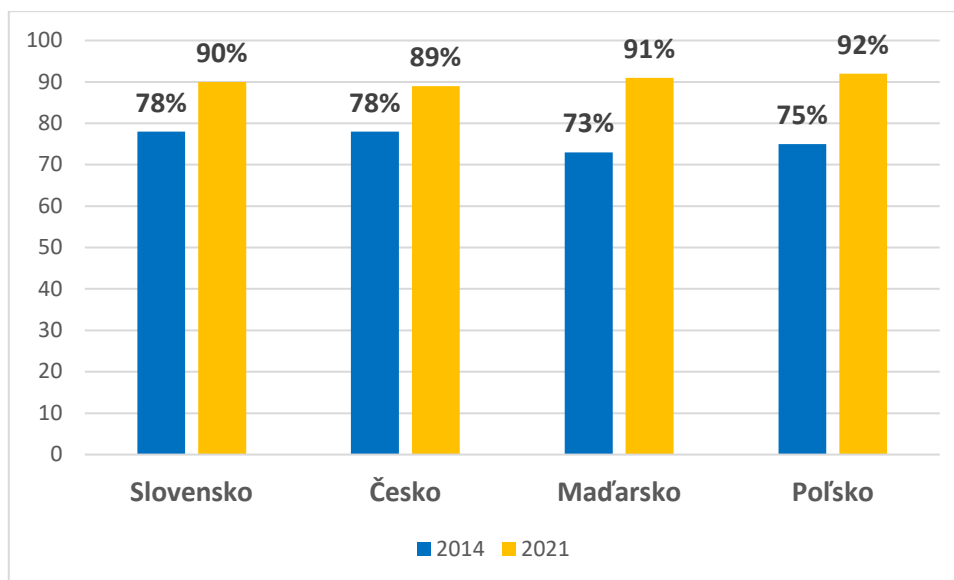
4. Výsledky práce

V priebehu našej práci sme získali údaje a štatistiky o tom, aký je stav procesu digitalizácie jednotného trhu podľa zvolených ukazovateľov na Slovensku, v Česku, Maďarsku a Poľsku. V tejto časti práce sme skúmali aké je využívanie IKT v domácnostiach jednotlivcami a v podnikoch, aké sú zmeny digitálnych zručností v spoločnosti.

4.1 Využitie IKT v domácnostiach jednotlivcami

Aspekty digitalizácie v poslednom desaťročí výrazne ovplyvnili každodenný život jednotlivcov a domácností. Internetový prístup sa stal základným vybavením každých obytných a pracovných priestorov. Predpokladom vylepšenia digitálnych a informačných služieb je umožnený prístup na internet pre všetkých. Na sledovania vývoja sme vychádzali zo zberu údajov z hľadiska úrovni prístupu na internet v rokoch 2014 a 2021 vo V4 krajinách. Hodnoty sú percentá všetkých domácností.

Graf 1 Prístup domácností na internet v roku 2014 a 2021 vo V4 (%)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

Pri identifikácii údajov sme zistili, že najväčší počet domácností prístupom na internet ohľadom na celkový počet domácností v danom štáte majú v Poľsku, avšak

diferencia medzi prvým Poľskom a posledným Českom je len 3%, čo znamená, že situácia vo vybraných krajinách je pomerne taká istá, ohľadom na to, že v roku 2014 diferencia medzi prvým Slovenskom a posledným Maďarskom bola 5%.

V oblasti prepojitelnosti sa na najlepšom mieste sa nachádza Maďarsko na 12. mieste, Slovensko na 19. mieste a Poľsko na 21. mieste. Pokrytie sieťami 4G v osídlených oblastiach na území všetkých krajín V4 je skoro rovnaké, priemer v EÚ je 99,7% v roku 2021. Ďalší pokrok členských štátov v oblasti konektivity je pokrytie novými 5G sieťami. Podľa indexu DESI 2021 sú vybrané informácie o tom, aká je pripravenosť jednotlivých členských štátov na zavedenie sietí 5G s pomocou dát o pridelených frekvenčných pásmach, ktoré sú vyjadrené v percentách celkového harmonizovaného spektra 5G. Priemer pripravenosti na zavedenie 5G EÚ v roku 2021. (DESI, 2022)

Tabuľka 4 Pripravenosť na zavedenie sietí 5G v krajinách V4 od roku 2019-2021

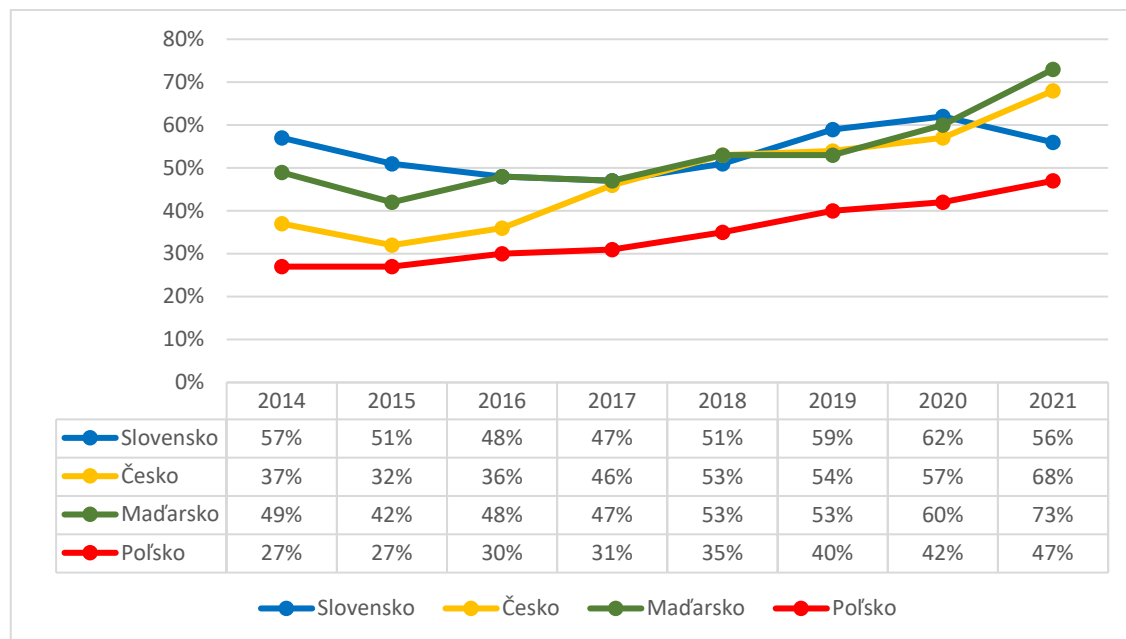
	2019	2020	2021
Slovensko	0%	33%	67%
Česko	17%	17%	67%
Maďarsko	8%	60%	60%
Poľsko	0%	0%	0%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov DESI 2021

Jedným zo stanovených cieľov EÚ je aj kompletná online dostupnosť v kľúčových verejných službách do roku 2030.³⁰ Významným faktorom v tejto oblasti digitalizácie je využívanie dostupných verejných služieb zo strany jednotlivcov. Údaje máme o každej interakcii jednotlivcov s verejnými orgánmi prostredníctvom webových stránok za posledných 12 mesiacov v percentovom vyjadrení. Pri skúmaní údajov z vybraných krajín sme zistili výrazné rozdiely medzi nimi. V roku 2021 bol priemer európskych členských štátov v tejto oblasti 58%. Údaje máme o každej interakcii jednotlivcov s verejnými orgánmi prostredníctvom webových stránok za posledných 12 mesiacov v percentovom vyjadrení.

³⁰ EURÓPSKA KOMISIA. Digitálne desaťročie Európy: digitálne ciele do roku 2030 [online]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sk

Graf 2 Využívanie E-government jednotlivcami v rokoch 2014-2021 v krajinách V4 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

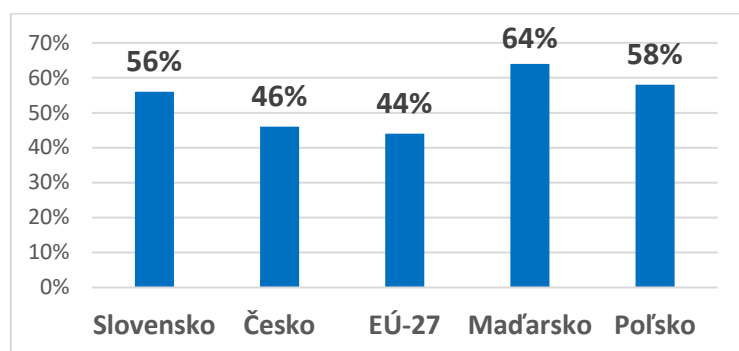
Súčasný trend poukazuje aj na vývoj online interakcií medzi verejnými inštitúciami a jednotlivcami danej krajiny. Na Slovensku zaznamenali postupný pokles z 57% na 47% do roku 2017. Od tohto roku interakcie vzrástli každoročne do roku 2020, kde aktivity medzi verejnými inštitúciami a jednotlivcami prostredníctvom internetu už mali hodnotu 62%. Z roku 2020 na rok 2021 aktivity znova klesali na hodnotu 57%. V Česku v roku 2015 zaznamenali pokles z 37% na 32%, od tohto roku aktivity každoročne vzrástli do roku 2021, keď bola hodnota 68%. V Maďarsku bol v roku 2015 pokles medzi interakciami z 49% na 42%. V nasledujúcom roku bol rast o 6% a v roku 2017 pokles o 1%. Na rok 2018 aktivity znova vzrástli a od roku 2019 do roku 2021 tiež. V Poľsku v aktivitách zaznamenali postupný rast od roku 2015 do roku 2021.

Podľa tých údajov najväčšie využitie e-government služieb v roku 2021 z krajín V4 je v Maďarsku, na druhom mieste je Česko, na tretom je Slovensko a na poslednom mieste je Poľsko.

4.2 Využitie IKT v podnikoch

Medzi cieľmi EÚ z pohľadu transformácie podnikov je, že 75% podnikov by mali používať cloud computingu, veľké dáta a umelú inteligenciu a aspoň 90% malých a stredných podnikov by mali mať digitálnu intenzitu na základnej úrovni v rámci svojich podnikoch do roku 2030. V krajinách V4 je úroveň digitálnej intenzity nasledovný:

Graf 3 Digitálna intenzita podnikov bez finančného sektora na základnej úrovni v roku 2021 v krajinách V4 a EÚ-27 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

Z tých indexov vyplýva, že všetky krajiny V4 majú digitálnu intenzitu podnikov na vyššej úrovni ako je priemer vo všetkých krajinách EÚ-27 v roku 2021.

Na najvyššej úrovni digitálnej intenzity podnikov je v Maďarsko s 64 percentom všetkých podnikov bez finančného sektora, na druhom mieste podľa tohto indexu je Poľsko s indexom 58% a s malým rozdielom na treťom mieste je Slovensko s 56%om. Medzi vybranými krajinami najmenej podnikov majú digitálnu intenzitu na základnom úrovni v Česku v percentuálnom hodnote 46%, ktorá je o 2% viac ako v rámci celej EÚ.

Napriek tomu, integrácia digitálnych technológií v podnikoch je najlepšie zabezpečená v podnikoch Českej republiky zo všetkých krajín V4. V oblasti integrácie digitálnych technológií Česko sa nachádza na 15., Slovensko na 24., Poľsko na 25. a Maďarsko na 26. mieste. (DESI, 2022)

Ďalšiu tabuľku sme vypracovali s pomocou dát z indexu DESI. V tabuľke sú informácie o vybavenosti podnikov s kľúčovými digitálnymi technologickými nástrojmi, ktorými sú elektronické zdieľanie informácií, sociálne médiá, veľké dáta, cloud, umelá

inteligencia, IKT pre environmentálnu udržateľnosť a elektronické faktúry v roku 2021 vo vybraných krajinách s komparáciou európskeho priemeru z roka 2021.

Tabuľka 5 Vybavenosť digitálnymi technológiami podnikov v krajinách V4 a priemer EÚ v roku 2021

Digitálna technológia (% podnikov)	SK	CZ	HU	PL	EÚ
Elektronické zdieľanie informácií	31%	38%	14%	19%	36%
Sociálne médiá	18%	20%	12%	14%	23%
Veľké dáta	6%	9%	7%	8%	14%
Cloud	18%	20%	17%	15%	26%
Umelá inteligencia	15%	40%	17%	18%	25%
IKT pre environmentálnu udržateľnosť	76%	56%	65%	60%	66%
Elektronické faktúry	16%	12%	13%	13%	32%

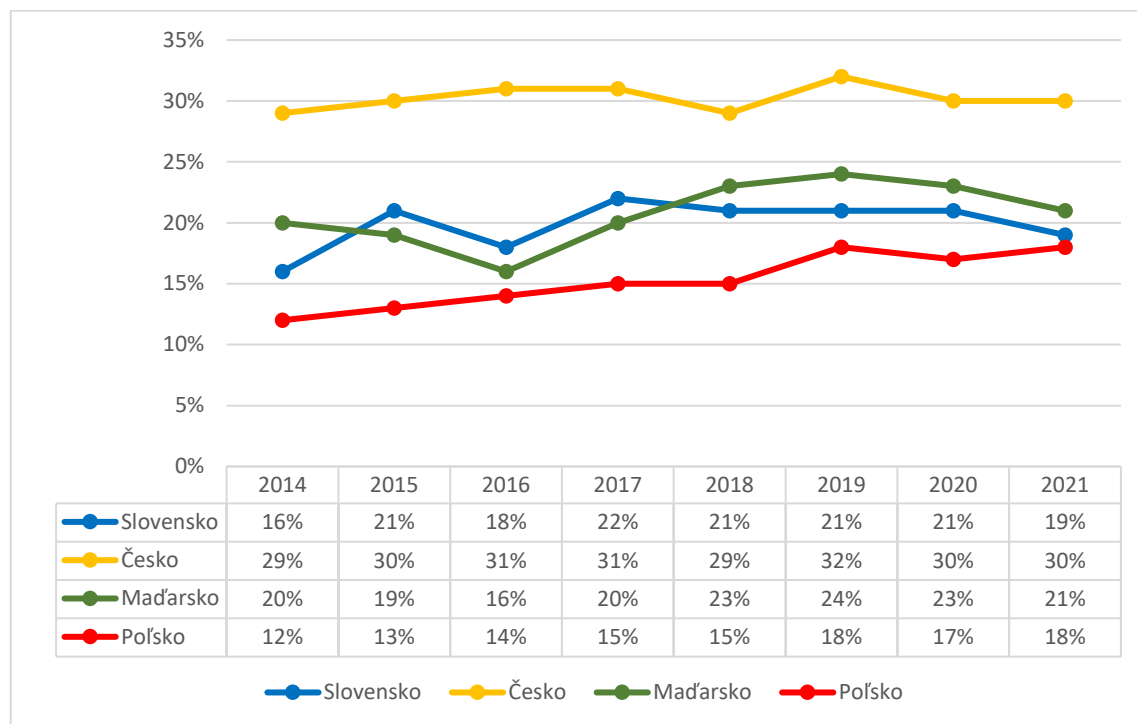
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov DESI 2021

Elektronické zdieľanie informácií využíva 38% podnikov v Česku, ostatné krajiny V4 sú pod priemerom EÚ. České podniky využívajú najviac aj sociálne médiá, veľké dáta a cloud služby, vysoko nad priemerom EÚ majú české podniky vybavenosť umelej inteligencie. Jediná oblasť integrácie digitálnych technológií podnikov, v ktorej krajiny V4 od priemeru EÚ v roku 2021 významne nezaostávajú, je IKT pre environmentálnu udržateľnosť, kde údaje sú percentá podnikov so strednou alebo vysokou intenzitou zelených opatrení prostredníctvom IKT. V tejto oblasti je na najlepšom mieste z krajín V4 Slovensko so 76%. Významnú zaostalosť zaznamenali podniky vo využití elektronických faktúr v rámci svojich firiem. Na najlepšom mieste v tejto oblasti z vybraných krajín je Slovensko so 16%, čo je však len polovica európskeho priemeru.

Dôležitou časťou využitia IKT v podnikoch je využitie online predaj cez internet resp. e-commerce v rámci malých a stredných podnikov. Index DESI okrem podielu podnikov, ktoré využívajú online predaj, zbierajú dáta o tom, aký je podiel e-commerce predajov v celkových tržbách v malých a stredných podnikoch v jednotlivých štátoch. Na základe

údajov Eurostatu sme vypracovali tabuľky v tejto oblasti v malých, ako aj v stredných podnikoch v krajinách V4.

Graf 4 Podiel tržieb z online predajov vo všetkých podnikoch bez finančného sektora v rokoch 2014-2021 v krajinách V4 (%)

Zdroj: vlastné spracovanie

Z uvedených údajov vyplýva, že najnižší podiel z online predajov v celkových tržbách mali podniky v roku 2014 v hodnote 16% na Slovensku, v roku 2014 a 2018 v hodnote 29% v Česku, v roku 2016 v hodnote 16% v Maďarsku a v roku 2014 v hodnote 12% v Poľsku. Najväčší podiel online predajov v celkových tržbách mali podniky v roku 2017 v hodnote 27% na Slovensku, v roku 2019 v hodnote 32% v Česku, v roku 2019 v hodnote 24% v Maďarsku a v roku 2019 a 2021 v hodnote 18% v Poľsku. Podľa sledovaného ukazovateľa v roku 2021 Česko je na prvom mieste z V4, Maďarsko je na druhom, na treťom mieste je Slovensko a na poslednom je Poľsko.

4.3 Digitálne zručnosti v spoločnosti

Jedným zo štyroch smerov Digitálneho kompasu je smer pod názvom digitálne zručnosti, ktorý vytvorili cieľom dosiahnuť dostatočne informovanú spoločnosť so základnými vedomosťami v digitálnych oblastiach. Stanovený cieľ tohto smeru je aj zvyšovanie počtu zamestnaných v IKT službách a znížiť rozdiel medzi rodmi v tej sfére.

V tejto podkapitole sme vytvorili tabuľku zo zistených údajov, ktoré vyjadrujú celkový počet zamestnaných špecialistov v sektore IKT v rokoch 2014-2020 v krajinách V4. Údaje sú počet celkových zamestnaných špecialistov v tisícoch.

Tabuľka 6 Počet zamestnaných špecialistov v IKT sektore v rokoch 2014-2020 vo V4 v tisícoch

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Slovensko	65,3	68,1	73,2	70,5	82,1	95,6	105,8
Česko	184,9	177,1	188,7	189,2	211,6	213,8	219,8
Maďarsko	144,2	152,6	158,1	157,7	165,6	152,4	170,6
Poľsko	413,1	424,4	432,6	452	486,3	510,9	553,9

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

V Slovenskej republike v počte zamestnaných špecialistov v IKT je nárast, priemerný koeficient rastu majú 1,086 a priemerné tempo rastu je 108,61% ročne, z tohto vyplýva, že priemerné tempo prírastku v percentách je 8,61%.

Tabuľka 7 Vývoj počtu zamestnaných špecialistov v IKT na Slovensku

Rok	Slovensko	Koeficient rastu	Tempo rastu(%)	Tempo prírastku(%)
2014	65,3	1		
2015	68,1	1,043	104,29	4,29
2016	73,2	1,075	107,49	7,49
2017	70,5	0,963	96,31	-3,69
2018	82,1	1,165	116,45	16,45
2019	95,6	1,164	116,44	16,44
2020	105,8	1,107	110,67	10,67
Priemerné hodnoty		1,086	108,61	8,61

Zdroj: Vlastné spracovanie

V Českej republike bol zaznamenaný nárast zamestnaných špecialistov v IKT, priemerný koeficient rastu majú 1,030 a priemerné tempo rastu je 103,05% ročne, z tohto vyplýva, že priemerné tempo prírastku v percentách je 3,05%.

Tabuľka 8 Vývoj počtu zamestnaných špecialistov v IKT na Česku

Rok	Česko	Koeficient rastu	Tempo rastu(%)	Tempo prírastku(%)
2014	184,9	1		
2015	177,1	0,958	95,78	-4,22
2016	188,7	1,065	106,55	6,55
2017	189,2	1,003	100,26	0,26
2018	211,6	1,118	111,84	11,84
2019	213,8	1,010	101,04	1,04
2020	219,8	1,028	102,81	2,81
Priemerné hodnoty		1,030	103,05	3,05

Zdroj: Vlastné spracovanie

V Maďarsku je viditeľný rast v počte zamestnaných špecialistov v IKT, priemerný koeficient rastu majú 1,030 a priemerné tempo rastu je 103,03% ročne, z tohto vyplýva, že priemerné tempo prírastku v percentách je 3,03%.

Tabuľka 9 Vývoj počtu zamestnaných špecialistov v IKT v Maďarsku

Rok	Maďarsko	Koeficient rastu	Tempo rastu(%)	Tempo prírastku(%)
2014	144,2	1		
2015	152,6	1,058	105,83	5,83
2016	158,1	1,036	103,60	3,60
2017	157,7	0,997	99,75	-0,25
2018	165,6	1,050	105,01	5,01
2019	152,4	0,920	92,03	-7,97
2020	170,6	1,119	111,94	11,94
Priemerné hodnoty		1,030	103,03	3,03

Zdroj: Vlastné spracovanie

V Poľsku je taktiež viditeľný rast v počte zamestnaných špecialistov v IKT oblasti , priemerný koeficient rastu majú 1,050 a priemerné tempo rastu je 105,04% ročne, z tohto vyplýva, že priemerné tempo prírastku v percentách je 5,04%.

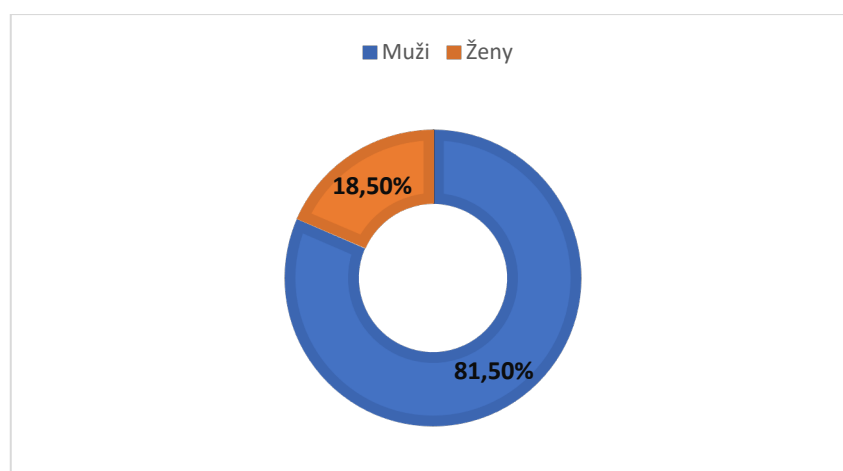
Tabuľka 10 Vývoj počtu zamestnaných špecialistov v IKT v Poľsku

Rok	Poľsko	Koeficient rastu	Tempo rastu(%)	Tempo prírastku(%)
2014	413,1	1		
2015	424,4	1,027	102,74	2,74
2016	432,6	1,019	101,93	1,93
2017	452	1,045	104,48	4,48
2018	486,3	1,076	107,59	7,59
2019	510,9	1,051	105,06	5,06
2020	553,9	1,084	108,42	8,42
Priemerné hodnoty		1,050	105,04	5,04

Zdroj: Vlastné spracovanie

Významnou časťou tohto cieľa je aj rodová konvergencia resp. cieľ, ktorý je vytvorený na zvýšenie podielu žien v IKT oblasti.³¹ V prvom roku sledovaného obdobia bolo 83,8% zamestnaných špecialistov v IKT z mužského pohlavia a 16,2% bolo ženského pohlavia. V roku 2020 významný pokrok voči prvému nezaznamenali.

Graf 5 Podiel zamestnaných špecialistov podľa pohlavia v roku 2020 v EÚ-27

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov Eurostatu

³¹ EURÓPSKA KOMISIA. Digitálne desaťročie Európy: digitálne ciele do roku 2030 [online]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sk

5. Diskusia

V priebehu histórie európske štáty pochopili, že niektoré sektory ekonomiky potrebujú vzájomnú spoluprácu. Z perspektívy hospodárskeho rastu potrebujú spoločnú politiku a vytvoriť priestor so spoločným trhom medzi sebou aspoň v najdôležitejších oblastiach. Pri spracovaní našej práce sme získali dostatočné množstvo informácií na zodpovedanie výskumných otázok:

VO1: Aké sú dôvody budovania európskeho jednotného trhu?

Dôvodom vybudovania jednotného trhu je očakávaný rast ekonomických oblastí, ktoré sa zabezpečujú voľným pohybom tovarov, služieb, osôb a kapitálu. Na dosiahnutia jednotného priestoru je potrebná vzájomná spolupráca medzi členskými štátmi a zásada nediskriminácie iných členských krajín na vnútornom trhu. Na základe spolupráce výsledky európskeho jednotného trhu sú významné, avšak vytvorený jednotný trh si stále vyžaduje zlepšovanie spolupráce medzi členmi. Spoločné inštitúcie si preto stanovujú spoločné ciele a vytvárajú stratégie na zlepšovanie konkrétnych sociálnych, ekonomických alebo právnych oblastí pre dosiahnutie ďalšieho rozvoja.

VO2: Ako pokročila digitálna transformácia v krajinách V4?

Na základe získavaných údajov digitalizácia jednotlivých sektorov sa pomalým tempom vyvíja v každých krajinách V4. Všetky štáty Vyšehradskej skupiny sa nachádzajú pod priemerom EÚ v digitálnej transformácii. Podľa aktuálnych údajov DESI v roku 2021 najvyspelejšie ekonomické a spoločenské sektory z hľadiska digitalizácie z V4 sú v Česku, na druhom mieste v tejto oblasti je Slovensko, na treťom mieste je Maďarsko a na poslednom mieste je Poľsko.

Na Slovensku úroveň prístupu na internet rástla o 12%, v Česku o 11%, v Maďarsku o 18% a v Poľsku o 17%. V roku 2021 je podľa tohto ukazovateľa na prvom mieste Poľsko s 92 percentami, na druhom mieste je Maďarsko s 91 percentami, na treťom mieste je Slovensko s 90 percentami a na poslednom mieste z Vyšehradskej skupiny je Česko s 89 percentami. Z hľadiska prepojitelnosti sme ešte identifikovali aj údaje o pripravenosti na zavedenie sietí 5G, podľa ktorých významný pokrok zaznamenali v roku 2021 vo všetkých sledovaných štátoch okrem Poľska, kde pripravenosť je stále 0 percentná.

Zo získaných údajov sme zistili, že najviac interakcii majú s online verejnými službami majú občania v Maďarsku, kde v roku 2021 73% obyvateľov mal interakciu s e-government službami, na druhom mieste je Česku, kde ten podiel bol 68% obyvateľov, na treťom mieste je Slovensko s 56% podielom, a na poslednom mieste je Poľsko s 47% obyvateľstva.

Pri skúmaní využitie IKT v podnikoch sme analyzovali súčasný stav digitálnej intenzity podnikov a súčasný stav integrácie digitálnych technológií s pomocou údajov z V4 a priemeru EÚ v roku 2021. Zo zistených údajov podľa indexu DESI 2021 sme zistili, že koľko percent celkových podnikov využíva konkrétne digitálnu technológiu. Vo vybraných krajinách vo väčšine prípadov vybavenosť podnikov s digitálnymi technológiami mali pod priemerom EÚ, okrem využitia AI systémov a IKT pre environmentálnu udržateľnosť.

V druhej časti tejto podkapitoly sme sledovali aký bol podiel e-commerce predajov v celkových tržbách vo všetkých podnikoch bez finančného sektora v časovom intervale od 2014 do 2021. Identifikovali sme, že v ktorom roku mali podniky najnižší podiel celkových tržieb z online predajov a v ktorom roku mali najväčší. V tejto časti sme získali údaje aj o tom, v ktorom štáte využívajú podniky e-commerce najviac.

V poslednej podkapitole sme skúmali digitálne zručnosti v spoločnosti s pomocou vývoja počtu zamestnaných špecialistov v IKT sektore v rokoch 2014-2020. Na analýzu vývoja sme používali štatistické metódy, vypočítali sme koeficient rastu, tempo rastu a tempo prírastku v jednotlivých štátoch V4. Podľa priemerných údajov sme zistili, že celkový počet zamestnancov v IKT rastie, tým pádom aj z občanov so základnými digitálnymi zručnosťami je viac. Napriek tomu, že medzi cieľmi v tejto oblasti je aj rodová konvergencia do roku 2030, v roku 2021 podiel celkových zamestnaných špecialistov v IKT zo ženského pohlavia je len 18,5%.

Záver

Hlavným cieľom záverečnej práce bol zistiť implementáciu opatrení v krajinách V4 a ich ekonomické dôsledky.

Európsky jednotný trh sa považuje za jeden z najväčších úspechov Európskej únie, ktorý je hlavným nástrojom hospodárskeho rastu všetkých regiónov a spoločnej politiky na základe vzájomných cieľov a spolupráce. V poslednej dobe vnútorný trh EÚ je najhlbšia a najsilnejšia ekonomická integrácia na celom svete.

Implementácia opatrení EÚ vo vnútroštátnom právnom systéme na dosiahnutie ekonomického rastu sú aplikované smernice a ďalšie právne predpisy s pomocou vopred stanovených strategických cieľov, preto celkové výsledky EÚ sa týkajú každých členských krajín v určitej miere.

Súčasťou európskeho jednotného trhu je digitálny jednotný trh, v ktorom sme sledovali vybrané oblasti, aby sme zistili ako pokročila digitálna transformácia v krajinách V4. Zistili sme úroveň prístupu na internet domácnosti v roku 2014 a 2021, pripravenosť na zavedenie sietí 5G od roku 2019 do 2021, využívanie e-government jednotlivcami v rokoch 2014-2021, aká je digitálna intenzita podnikov bez finančného sektora, vybavenosť digitálnymi technológiami podnikov a podiel e-commerce v podnikoch v rokoch 2014-2021. V poslednej časti sme zistili počet zamestnaných špecialistov v IKT v rokoch 2014-2020. Na základe poznatkov sme si našli odpovede na výskumné otázky záverečnej práce.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

1. LIPTÁKOVÁ, Ľudmila., a kol. Európska únia. Prvé vydanie. Bratislava: Sprint dva, 2011. 441 s. ISBN 978-80-89393-33-6
2. PELKMANS, Jacques. European Integration: Methods and Economic Analysis. Prvé vydanie. New York: Longman Publishing, 1997. 378 s. ISBN 0 582 27759-0
3. BALDWIN, Richard-WYPLOSZ, Charles. 2013. Ekonomie evropské integrace. 4. vydanie. Praha: Grada Publishing, 2013. 577 s. ISBN 978-80-247-4568-8
4. KITTOVÁ, Zuzana. 2007. Jednotný európsky trh pre všetkých. Prvé vydanie. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku. 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5
5. MICHALOVÁ, Valéria- KROŠLÁKOVÁ, Monika. 2014. Obchodno-podnikateľské služby. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2014. 316 s. ISBN 978-80-225-3865-7
6. COPELAND, Paul-PAPADIMITROU, Dimitris. 2012. The EU's Lisbon Strategy: Evaluating Success, Understanding Failure. Prvé vydanie. Palgrave Macmillan, 2012. 278 s. ISBN 978-1-4039-9512-4

Elektronické zdroje dostupné na internete:

7. EUROPEAN UNION. Schuman declaration May 1950 [online]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_en
8. EUROPEAN UNION. EUR-LEX. Treaty of Rome(EEC) [online]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023>
9. EUROPEAN UNION. History of the European Union 1970-1979) [online]. Dostupné na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1970-79_en
10. EURÓPSKY PARLAMENT. 2004. Lisabonská stratégia: konkurencieschopnejšia Európa, s novými a lepšími pracovnými príležitosťami [online]. Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/highlights/sk/1001.html?fbclid=IwAR1_Fa78W-jk6JBqmaWqZutB_sMwKPRazkh-B3LbS-EBwWWn5WpqtYUIFgs

11. ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2011. Európa 2020 [online]. Dostupné na: <https://www.eu2020.gov.sk/europa-2020/>
12. EURÓPSKY PARLAMENT. 2022. Digitálna agenda pre Európu. [online]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/64/digitalna-agenda-pre-europu>
13. EURÓPSKA KOMISIA. Digitálne desaťročie Európy: digitálne ciele do roku 2030 [online]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_sk
14. EURÓPSKA KOMISIA. 2022. The Digital Economy and Society Index (DESI). [online]. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sk/node/9773>
15. EURÓPSKA KOMISIA. Plán obnovy pre Európu [online]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_sk
16. PLANOBNOVY. 2021. Kompletný plán obnovy [online]. Dostupné na: <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/>
17. EUROSTAT. 2022. Digital economy a society- database [online]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/digital-economy-and-society/data/database>

Právne dokumenty:

18. Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Kapitola 3- Služby)